

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 262

Parasjat Haäzinoe

12 Tisjri 5769
10/11 oktober 2008

Overzicht Haäzinoe (Dewariem 32:1-52)

Bijna geheel Haäzinoe is een lied, geschreven in Tora in twee parallele kolommen. Mosjé roept de hemel en de aarde op als eeuwige getuigen voor wat er zal gebeuren als het Joodse volk zal zondigen en niet Tora zal gehoorzamen. Hij maant het volk aan om de geschiedenis van de wereld te gedenken en op te merken hoe het Joodse volk in iedere generatie gered is van volledige uitroeiing – dat Hasjem „aan de touwtjes trekt” van het wereldgebeuren, zodat Bnei Jisraël hun bestemming als Zijn boodschapper in de wereld kan vervullen. Hasjems liefde is zodanig, dat Israël eeuwig dankbaar zou moeten zijn, niet alleen omdat Hij hen heeft onderhouden in de woestijn, maar ook omdat Hij hen in het land van overvloed gebracht heeft, en omdat Hij hun vijanden verslagen heeft. Maar deze fysieke overvloed leidt ertoe dat het volk zelfvoldaan wordt en zich overmatig te goed doet aan wereldse geneugten. Fysiek plezier corrumpeert de moraal van het volk. Zij gaan machteloze afgoden en hun beelden aanbidden en gaan zich te buiten aan allerlei soorten verdorvenheden. Hasjem zal de volken, die geen enkele moraal hebben, over Israël laten heersen en zal Israël over de wereld verstrooien. Maar het enige nut van die volken is om te dienen als roe om het Joodse volk te kastijden. Wanneer deze volken denken dat het aan hun eigen kracht te danken is dat zij de macht over Israël kunnen uitoefenen, dan zal Hasjem hen eraan herinneren dat zij niets meer zijn dat een stuk gereedschap in Zijn handen. Het doel van het Joodse volk is fundamenteel – dat de mens zijn Schepper zal erkennen. Noch ballingschap noch lijden kan de band tussen Hasjem en Zijn volk verbreken, en in de uiteindelijke verlossing zal deze band worden hersteld. Hasjem zal dan Zijn woede op de vijanden van Israël richten, alsof zij *Zijn* vijanden zijn en Hij zal dan geen genade kennen voor de kwellers van Zijn volk. Hasjem geeft dan als laatste opdracht aan Mosjé, dat hij de berg Nevo moet beklimmen, waar hij zal worden verzameld tot zijn volk.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Haftara parasjat Haäzinoe (Sjmoeël II, 22:1-51)

De Haftara van deze week wordt gelezen uit het tweede boek van Sjmoeël en bevat wat algemeen kend staat als de *Sjirat David* – Het Lied van David. Deze Haftara onderscheidt zich dat het één van de weinige hoofdstukken in Tanach is, dat twee keer is opgeschreven. Namelijk hier, in Sjmoeël II en in het Boek Tehilliem, hoofdstuk 18, hoewel er een groot aantal verschillen tussen de twee is. Abarbanel beschrijft er in zijn commentaar op het Boek Sjmoeël vierenzeventig. Hij meent dat David dit lied oorspronkelijk schreef in zijn jeugd, toen hij nog diep verstrikt zat in allerlei problemen en tegenspoed. Hij dichtte het als een alles omvattende Psalm, dat netrekking zou hebben op iederenarigheid die er mogelijk in zijn leven zou kunnen optreden. Gedurende zijn lange leven hield David deze Psalm bij de hand en las het bij iedere gelegenheid van persoonlijke redding.

De originele versie staat in Sjmoeël, de versie in Psalmen werd door David tegen het eind van zijn leven hezien. Die tweede versie is niet een triomferend lied van persoonlijke overwinning, maar het is meer een neerslag van Davids persoonlijke gevoelens, die hij aan Israël gaf als een geschenk, opdat zij dit konden gebruiken als een gebed en als een troost in droeve tijden. Wie troost zoekt in meditatie in eenzaamheid, wie contact zoekt met zijn Schepper, wie zijn gepijnigde ziel wil uitstorten in vurig gebed – zij allen kunnen hierin de juiste woorden vinden, waarmee zij hun gevoelens kunnen uitdrukken.

Hoewel het lied soms in harde woorden is uitgedrukt, om Davids vijanden te waarschuwen, dat zij niet tegen hem in opstand moesten komen, omdat Hasjem met hem was, weerspiegelt het lied zowel Davids persoonlijke leven als de geschiedenis van het Joodse volk in het algemeen. Het is een lied dat geschreven werd met G-ddelijke inspiratie. Dat geldt zowel voor deze eerste versie van het lied, als voor die welke we vinden in de Psalmen. Het bevat lof voor G-d voor Diens redding van David, maar ook voor de straffen die werden uitgedeeld aan Davids vervolgers. In dat verband wordt Sjaeol apart genoemd. Hoewel Sjaeol een rechtvaardig mens was, die alles meende te doen met oprecht bedoelingen, vergiste hij zich in datgene wat hij rechtvaardig achtte. In de Psalmen druk David zich zorgvuldiger uit en met meer respect voor Sjaeol. Niettemin werden ook Davids woorden in dit boek bewaard voor het nageslacht, om ons te waarschuwen dat hoewel wij niet ons respect moewten verliezen voor mensen met goede bedoelingen, niettemin die goede bedoelingen verkeerd gedrag niet kunnen rechtvaardigen.

Inzicht in Parasjat Haäzinoe

Uit: Sjeem miSjmoëel

„Gedenk de dagen van weleer!”

Het grootste deel van de afdeling van deze Sjabbat is een gedicht, dat Mosjé Rabbeinoe voorlas aan *klal Jisraël* voordat hij hen zijn laatste zegen gaf. De bijzonderheid van *klal Jisraël* en zijn toekomst wordt erin besproken, hoe zij zich zouden moeten gedragen, hoe zij zullen afwijken van het rechte pad en hoe G-d hen genadig zal behandelen. Laten we een van de thema’s nader bekijken:

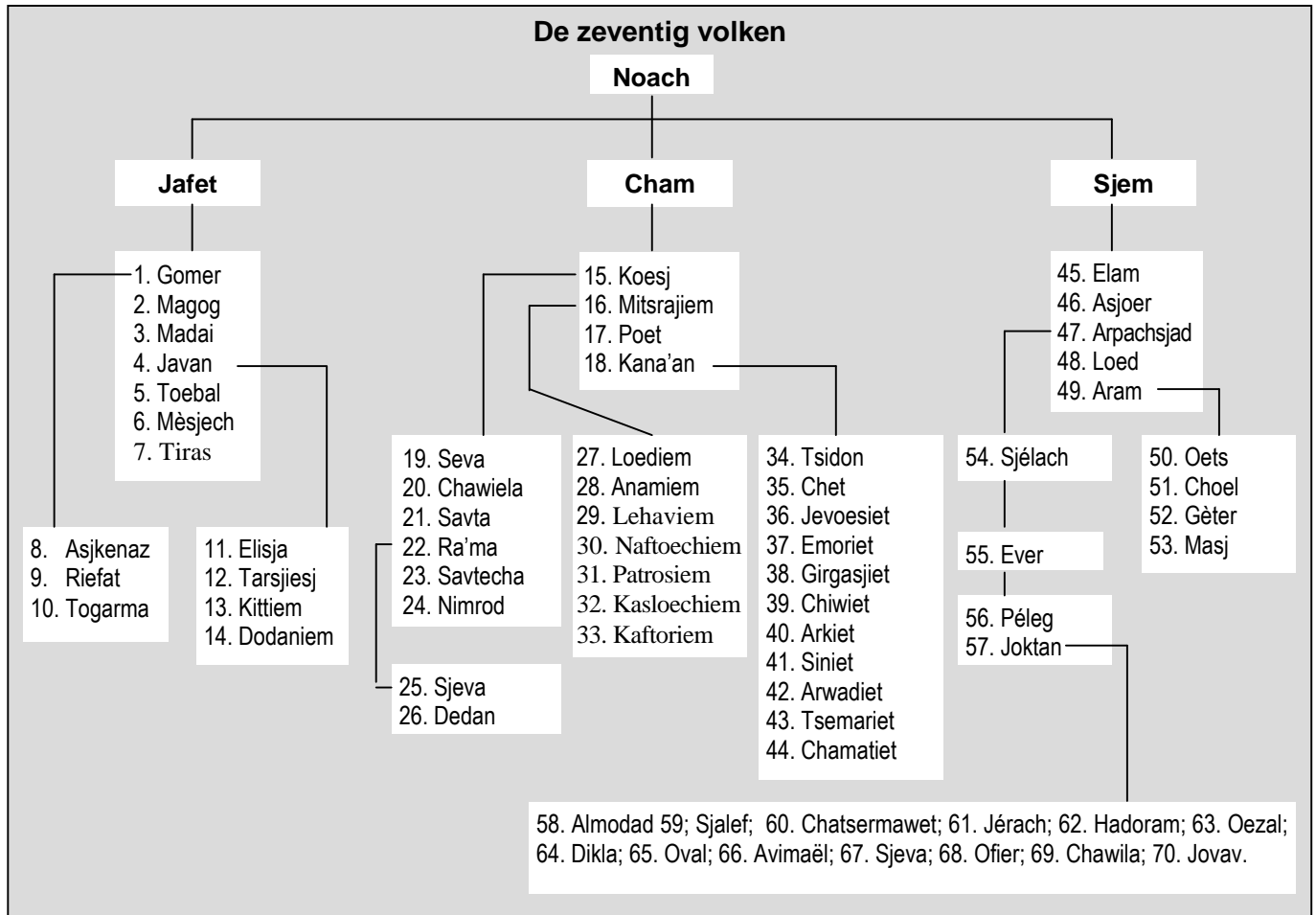
Gedenkt de dagen van weleer, overpeins de jaren van geslacht tot geslacht. Vraag er je vader naar en hij zal je erover vertellen, de oudsten, en zij zullen er met je over spreken. Toen de Allerhoogste de volken hun erfdeel toeweest, toen Hij de mensenkinderen scheidde, stelde Hij de grenzen van de volkeren vast, overeenkomstig het aantal van de Kinderen van Israël.

(Devariem 32:7-8)

Schrijft *Rasji* daar ter plaatse:

Het aantal van de Kinderen van Israël – TER WILLE VAN *het aantal kinderen van Israël*, die in de toekomst zouden voortkomen uit de zonen van Sjem, en overeenkomstig het aantal van zeventig personen van *de kinderen van Israël* die naar Egypte afdaalden, *stelde Hij de grenzen van de volkeren vast* – en zeventig talen.

Deze overeenkomst tussen de zeventig personen van Israël die afdaalden naar Egypte en de zeventig volkeren van de wereld, is zeer belangrijk in de Joodse gedachte. Hoewel er vandaag de dag veel meer dan zeventig volken zijn, kwamen er na de vloed zeventig volken voort (zie *Bereisjiet* hoofdstuk 10 en het volgende diagram). Toen de nakomelingen van Ja’akov voor het eerst als een volk beschouwd werden, waren er zeventig leden van de familie (zie *Sjemot* 1:5). Het idee hier is dat ieder primair wereldvolk correspondeert met een oorspronkelijk lid van de *klal Jisraël*. Wanneer dat lid van de *klal* op de juiste manier en volledig zijn spiritueel potentieel maximaliseert, heeft hij de mogelijkheid om het corresponderende volk te rectificeren. Op een zeker, diep niveau waren de twee met elkaar verbonden en succes van de kant van de nakomelingen van Ja’akov, betekende spirituele verbetering van het relevante volk, ongeacht wat dat volk deed.

In de loop van de geschiedenis zijn deze zeventig volken uitgegroeid tot een veelvoud van volken over de wereld en overeenkomstig hiermee groeide *klal Jisraël* van zeventig leden tot een heel volk. De details van de relatie tussen de leden van *klal Jisraël* en de andere volken van de wereld werden veel gecompliceerder. De ziel van ieder lid van *klal Jisraël* werd nu verbonden met tientallen, of honderden niet-Joodse volken. Dus de handelingen van iedere Jood hebben niet alleen gevolgen voor hemzelf en zijn volk, maar voor een klein deel ook voor de spirituele welvaart van vele mensen en volken over de hele wereld.

Dit verklaart de gebiedende wijs in het vers: „Gedenk de dagen van weleer.” Het is als iedere andere mitswa in Tora, die iets van ons eist, soms een idee of gebeurtenis, zoals bijvoorbeeld de Sjabbat of het kwaad van Amalek. Het is geen droge historische herinnering, maar een emotionele ervaring, waarin we niet alleen het idee, maar ook alles wat daarvan afhangt, in herinnering brengen. In ons geval worden we aangemoedigd om niet alleen het begrip te gedenken, dat we tot nu toe hebben verklaard, maar ook de gevolgen ervan – het feit dat onze handelingen grote aantallen mensen over de hele wereld beïnvloeden. Als volk beïnvloeden onze collectieve activiteiten en de nakoming van onze verplichtingen *iedereen* in de wereld. Deze gedachte houdt ook het begrip in dat als we het verdienen, wij onszelf en duizende mensen ten goede doen keren, en indien wij falen, zal het tegenovergestelde waar zijn. Dit is een ontzagwekkende verantwoordelijkheid, iets wat we zo mogelijk steeds in gedachten moeten houden.

MISJNA VAN DE WEEK

Berachot – Hoofdstuk 9

Misjna 2

עַל הַזִּיקִין, וְעַל הַזְּנוּעוֹת, וְעַל הַבְּרָקִים, וְעַל הָרְעָמִים, וְעַל הַרוּחוֹת, אוֹמֵר בְּרוּךְ שְׁפָחוּ מְלֵא עוֹלָם. עַל הַהָרִים, וְעַל הַגְּבְעוֹת, וְעַל הַיַּמִּים, וְעַל הַנְּהָרוֹת, וְעַל הַמְדְּבָרוֹת, אוֹמֵר בְּרוּךְ עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַרוּאָה אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל אוֹמֵר בְּרוּךְ שְׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל, בְּזִמְנֵן שְׁרוּאָה אוֹתוֹ לְפָרְקִים. עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל הַבְּשׂוּרוֹת הַטּוֹבוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְטִיב, וְעַל שְׂמוּעוֹת רְעוֹת אוֹמֵר, בְּרוּךְ דֵּין הָאֱמֶת:

Over vallende sterren¹ en over aardbevingen², over bliksem en over donder³ en over stormen⁴ zegt men: „Gezegend.... Wiens kracht [en macht] de wereld vult⁵.” Over bergen, over heuvels en over zeeën en over rivieren en over woestijnen zegt men: „Gezegend.... Die scheppingswerk verricht.” Rabbi Jehoeda zegt: Wie de Grote Zee⁶ ziet, die zegt: „Gezegend.... Die de Grote Zee gemaakt heeft⁷,” [maar alleen] als hij die ziet na een bepaalde tijd⁸. Over de regen⁹ en over goede tijdingen zegt men: „Gezegend... Die goed is en goed doet.” En over slechte berichten zegt men: „Gezegend... de Rechtvaardige Rechter.”

Aantekeningen

1. **Over vallende sterren** [Het Hebreeuwse woord *zikien*, dat wij hier vertaald hebben met *vallende sterren*]: Dat is een ster die eruit ziet alsof hij de hemel opent en die schiet als een pijl van de ene plaats naar de andere. Of ook: een ster die eruit ziet alsof hij een lange staart heeft. (RAV)
2. **Aardbevingen**: Die de aarde doet schudden en trillen (RAV).
3. **Donder**: Een geluid dat in de hemel gehoord wordt van de wolken, die water naar elkaar toe gooien, zoals er gezegd wordt (Jeremiahoe 51:16): „Voor een geluid plaatst Hij een grote hoeveelheid water in de hemel.” (RAV)
4. **En over stormen**: Die komen bij harde winden en zware stormen en die komen slechts nu en dan voor (RAV).
5. **Gezegend.... Wiens kracht [en macht] de wereld vult**: En wanneer men wil kan men [in plaats daarvan] zeggen: „Gezegend... Die het scheppingswerk gemaakt heeft.” Want dat zijn allen „scheppingswerken, zoals er geschreven staat (in Psalmen 135:7): „Hij maakte de bliksem voor de regen.” Maar over de bergen en heuvels en dergelijke zegt men alleen: „Die het scheppingswerk gemaakt heeft” en men kan daarover niet zeggen: „Wiens kracht de wereld vult”, want die zijn niet over de hele wereld te zien, maar alleen op die bepaalde plaatsen (RAV).
6. **De Grote Zee**: De oceaan, die de wereld omgeeft (RAV).
7. **Gezegend.... Die de Grote Zee gemaakt heeft**: Want vanwege haar grootte en belangrijkheid heeft men er een aparte beracha voor vastgesteld (RAV).
8. **Na een bepaalde tijd**: Na dertig dagen (RAV).
9. **Over de regen, enz.**: Daarover zegt men: „Die goed doet en het goede veroorzaakt.” Dit zegt men alleen wanneer men grond in eigendom heeft samen met anderen, want dit is de betekenis daarvan: „Die goed is” voor hem en „Wie goed doet” voor anderen. Maar wie helemaal geen grond bezit, die zegt: „Wij danken U, Eeuwige onze G-d, voor iedere druppel die U voor ons heeft laten vallen [en men vervolgt de beracha met: Gezegend bent U, Eeuwige, de G-d van de vele dankzeggingen” (zie *Gemara* 59b)]. En wie alleen grond bezit [zonder partners] die zegt: „*Sjèhèchianoè*” [Die ons in leven houdt] (RAV). [De hele beracha luidt: „Gezegend ... Die ons in leven houdt, ons onderhoudt en ons dit moment laat meemaken.”]

UIT DE TALMOED

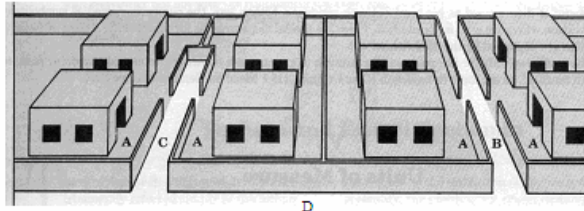
Traktaat Soeka 2a

Misjna Deze eerste misjna beschrijft de afmetingen en andere eigenschappen waaraan een soeka – een loofhut – moet voldoen, opdat men de mitswot om erin te eten en te slapen kan voldoen:

EEN SOEKA waarvan het dak (de *schach*) **HOGER** is **DAN TWINTIG AMMA** IS **ONGELDIG**, **MAAR RABBI JEHOEDA** **KEURT HET GOED**. [Een *amma* is ongeveer 54 cm, dus twintig *amma* is ongeveer 10.80 m. De Gemara verklaart verderop het meningsverschil tussen de *Tanna Kamma* en Rabbi Jehoeda (*Rasji*).] **EN ALS HIJ** [de soeka] **NIET** minstens **TIEN TEFACHIE** **HOOG IS**, **OF ALS HIJ NIET** minstens **DRIE WANDEN HEEFT** [ook dit wordt in de gemara verklaard (*Rasji*)], **OF ALS ZIJN ZONNIGE gedeelten GROTER ZIJN DAN ZIJN SCHADUW**rijke gedeelten, – dan is hij **ONGELDIG**. [Er moet genoeg *schach* op de soeka liggen, opdat men in de soeka in de schaduw daarvan kan zitten. Daartoe moet er meer schaduw dan zon in de soeka zijn. Als de zon in de soeka overheerst, is het alsof er geen *schach* op ligt en is de soeka dus ongeldig.]

Gemara [De Gemara vergelijkt het voorschrift van de Misjna met een soortgelijk voorschrift voor een *mavoi* [steegje]: **We leerden daar** [*Eroevien* 2a] **in een Misjna**: Als de *kora* boven de toegangspoort van **EEN MAVOI** **HOGER DAN TWINTIG AMMA** boven de grond ligt, **ימצט** **MOET MEN** die **VERLAGEN** tot onder de twintig *amma*, als men in de *mavoi* wil dragen. **RABBI JEHOEDA ZEGT**: „**DAT HOEFT NIET.**” [In de tijd van de Talmoed waren de woningen typisch gebouwd rond een gemeenschappelijke binnenplaats, die toegang gaf tot een steegje de *mavoi* waar soms verschillende binnenplaatsen op uit kwamen. Zo'n *mavoi* was doorgaans aan één kant gesloten en kwam aan de andere kant uit op de doorgaande straat, *resjoet harabbiem* publiek terrein, waar een draagverbod geldt. Hoewel de *mavoi* volgens de Tora voldoet aan de eis van een *resjoet hajachied*, privéterrein, waar gedragen mag worden, waren de Geleerden bang dat wegens de gelijkenis van een *mavoi* met de straat de bewoners ook op de straat, d.w.z. op *resjoet harabbiem* zouden gaan dragen. Daartoe verboden zij het dragen in de *mavoi*, tenzij er een speciale balk – *kora* – boven de toegang tot de straat werd gehangen, of een verticale paal – *lechi* – naast één van de deurposten van die toegangspoort werd gezet, die de mensen erop attent zou maken dat zij de *mavoi* verlieten en op *resjoet harabbiem* kwamen. Zie tekening.]

Woonbuurt in de tijd van de Misjna

- A – חצר – *chatseer* [binnenplaats]
 B – מבוי מפותלש – open *mavoi* [steeg]
 C – מבוי סתום – gesloten *mavoi* [steeg]
 D – רשות הרבים – *resjoet harabbiem* [publiek gebied]

De Gemara vraagt: **Wat is er anders aan een soeka dat er geleerd wordt dat hij ongeldig is** als hij hoger is dan twintig *amma*, – **en wat is er anders aan een mavoi dat er een remedie gegeven wordt**, namelijk dat de *kora* om

סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולת, רבי יהודה מכשיר. ושאינה גבוהה עשרה טפחים ושאיין לה (שלשה) [שלוש] דפנות – ושחמתה מרובה מצלתה, פסולה.

תנן הָתָם – מבוי שהוא גבוה מעשרים אמה – רבי יהודה אומר אינו צריך. מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה, ומאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא? סוכה דאורייתא – תני פסולה. מבוי דרבנן. תני תקנתא. ואיבעית אימא בדאורייתא נמי תני תקנתא, מיהו סוכה (דנפישין מילתה), פסיק ותני פסולה. מבוי דלא נפיש מיליה, תני תקנתא. מנא הני מילי? אמר רבה: דאמר קרא: למען ידעו דרתיכם פי בסכות הושבתי את בני ישראל. עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה – אין אדם יודע שדר בסוכה, משום דלא שלטא בה עינא.

laag gebracht kan worden tot onder de twintig *amma*. Waarom geeft de *Tanna* voor de soeka niet een soortgelijke remedie?

De Gemara antwoordt: De afmeting van een soeka is *mid'Oraita* een voorschrift van Tora, daarom leert de *Tanna* dat hij ongeldig is. [De afmetingen van een soeka werden aan Mosjé op Sinai geleerd en een afwijking daarvan maakt de soeka dus ongeldig (*Rasji*).] maar een *mavoi* is *mid'Rabbanan* [d.w.z. het voorschrift dat de *kora* van een *mavoi* niet hoger mag zijn dan twintig *amma* is afkomstig van de Geleerden, want volgens Tora mag men in een *mavoi* dragen], daarom leert de *Tanna* een remedie. [De uitdrukking ‘ongeldig’ is hier niet op zijn plaats, want volgens Tora is het wel geldig, want de beperking van twintig *amma* voor een *kora* vindt zijn oorsprong in die Misjna in *Eroevien* (*Rasji*).]

De Gemara geeft nog een andere verklaring: **En als je wilt, zeg dan dat de Tanna ook voor de Tora-wet een remedie kan geven** [door te zeggen dat als het *schach* hoger ligt dan twintig *amma*, men het moet verlagen tot onder de twintig *amma*], **maar** daar hier over een soeka geleerd wordt (wiens voorschriften talrijk zijn), **leert hij kort en bondig dat het ongeldig is**. Maar voor een *mavoi*, die niet zoveel voorschriften heeft, leert de *Tanna* een remedie.

De Gemara vraagt: – **Van waar** weten we **deze woorden** dat het *schach* van een soeka niet hoger dan twintig *amma* mag zijn?

Het eerste antwoord: – **Rabba heeft gezegd**: – **Van wat er geschreven staat** [*Wajjikra* 23:43]: – „**Zodat jullie nageslacht zal weten dat Ik de Israëlieten in seekot**

heb laten wonen.” [Dus de soeka moet ons eraan herinneren dat Hasjem ons tijdens de veertig jaar omzwingingen door de woestijn na de Uittocht uit Egypte in soekot heeft laten wonen.] – **Tot twintig ammot weet een mens dat hij in een soeka woont**, – maar boven twintig *amma* [d.w.z. als het *schach* hoger ligt dan twintig *amma*] – **weet een mens niet meer dat hij in een soeka woont**, – omdat zijn ogen het *schach* niet opmerken [lett.: de ogen beheersen het niet. En wanneer men het *schach* niet opmerkt, realiseert men zich niet dat men in een soeka zit en herinnert men zich ook niet dat Hasjem ons in de woestijn in een soeka liet wonen, dus doet men dan de mitswa niet].

Het tweede antwoord op de vraag over de bron in Tora:

Rabbi Zeira heeft gezegd: hiervandaan [*Jesjahoe* 4:6]: „En een soeka zal tot schaduw dienen overdag tegen de hitte.” Hieruit blijkt duidelijk dat de soeka schaduw moet geven. **Tot twintig amma zit een mens in de schaduw van het schach**, maar als de soeka hoger dan twintig *amma* is, dan zit men niet in de schaduw van het *schach*, maar in de schaduw van de wanden. [De essentie van de soeka is dus het dak, de *schach*. Daarvan is ook het woord ‘soeka’ afgeleid. Dus men moet het *schach* kunnen zien en men moet in de schaduw van het *schach* zitten.]

De Gemara valt R. Zeira aan: **Abbajé zei tegen hem** [tegen R. Zeira]: **Maar als nu iemand zijn soeka bouwt in Asjterot Karnajiem** [dat tussen twee hoge bergen ligt zodat daar de zon niet binnenkomt] **geldt dan ook dat het geen soeka is** [omdat men dan in de schaduw van de bergen, in plaats van in de schaduw van het *schach* zit]? [Rav Zeira] **antwoordde hem: als je daar de bergen van Asjterot Karnajiem verwijdert, heb je nog schaduw van de soeka**, maar als je hier de wanden verwijdert, heb je geen schaduw meer. [Wanneer de wanden verwijderd worden, stroomt het zonlicht onder het *schach* door, omdat dat veel te hoog ligt. Het is dan alsof er helemaal geen *schach* is en dus is dan de *soeka pasoel*.]

Het derde antwoord op de vraag over de bron in Tora:

En Rava heeft gezegd: we leiden het hiervan [*Wajjikra* 23:42] af: „Zeven dagen zullen jullie in soekot wonen.” Tora zegt: „Zeven dagen zul je uit je permanente woning gaan en zul je wonen in een tijdelijke woning.” Welnu, een mens maakt een tijdelijke woning tot twintig *amma* hoog, maar iemand maakt geen tijdelijke woning hoger dan twintig *amma*, echter, dan maakt hij een permanente woning. [Voor een dergelijk hoog

רבי זירא אמר: מהכא: וספקה תהיה ליצל יומם מחרב. עד עשרים אמה אדם יושב בצל סופה, למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סופה, אלא בצל דפנות.

אמר ליה אביי: אלא מעתה העושה סופתו בעשתרות קרנים – הרי נמי דלא הוי סופה? אמר ליה התם דל עשתרות קרנים איכא צל סופה, הלא דל דפנות ליכא צל סופה.

ורבא אמר מהכא: בפסלת תשבו שבעת ימים. אמרה תורה: כל שבעת הימים צא מדינת קבע ושב בדינת עראי. עד עשרים אמה אדם עושה דינתו דינת עראי, למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דינתו דינת עראי אלא דינת קבע.

אמר ליה אביי אלא מעתה עשה מתיצות של ברזל – וסיפך על גבך הרי נמי דלא הוי סופה?

אמר ליה הרי קאמינא לך: עד עשרים אמה דאדם עושה דינתו דינת עראי, כי עביד ליה דינת קבע נמי נפיק, למעלה מעשרים אמה דאדם עושה דינתו דינת קבע, כי עביד ליה דינת עראי נמי לא נפיק.

bouwwerk moet men speciale constructies maken, opdat de wanden niet instorten en een dergelijke constructie maakt men niet voor een tijdelijke woning, die men slechts één week gebruikt (*Rasji*). Dus een soeka van meer dan twintig *amma* hoog is ongeldig, want het is geen tijdelijke woning meer.]

De Gemara tracht dit argument te weerleggen: **Abbajé zei tegen hem** [tegen Rava]: **Maar als nu iemand ijzeren wanden maakt en als hij daar schach op legt, is het dan ook geen geldige soeka** omdat de wanden nu duidelijk permanente wanden zijn? [Echter, de halacha legt geen beperkingen op het materiaal van de wanden van een soeka. Dus een dergelijke permanente soeka is wel degelijk geldig!]

Rava licht zijn mening nader toe: Rava zei hierop tegen Abbajé: **Dit is wat ik je zei: Men maakt een tijdelijke woning slechts tot twintig amma hoog**. want als men er een permanente woning van maakt, heeft hij ook aan zijn verplichting voldaan, maar boven twintig *amma* moet men een permanente woning maken, opdat hij blijft staan en niet instort, en als hij dan een tijdelijke woning maakt, is hij toch niet geldig.

Soekot: De universele feestdag

Door Rabbijn Ari Kahn

(Vertaling: Zwi Goldberg)

De essentie van Soekoet is te leven met G-d, niet vragen, maar accepteren, vertrouwen.

De Talmoed vertelt dat als in de toekomst de heidenen tegen G-d zullen klagen over Zijn voorkeursbehandeling van de Joden, Hij hen zal antwoorden dat dit is omdat de Joden de Tora hebben geaccepteerd en gevolgd. Zij waren niet zozeer het „uitgekozen volk”, maar meer het “volk dat koos”: zei verkozen G-ds wetten te volgen.

De heidenen zullen dan smeken: „Biedt ons nog eens de Tora aan, dan zullen wij hem volgen.” „Jullie dwazen,” zal G-d antwoorden, „wie zich op de Sjabbat voorbereidt, kan op Sjabbat eten, maar wie niets voorbereidt, wat kan hij eten? Niettemin, Ik heb een eenvoudig gebod voor jullie, het heet Soekot,

ga dat maar uitvoeren...” Waarom wordt het een eenvoudig gebod genoemd? Omdat er geen uitgaven mee gemoeid zijn. Onmiddellijk zal ieder zijn hutje bouwen, een Soeka, op zijn dak, maar G-d zal de zon laten schijnen, alsof het hoog zomer is. Ieder zal dan zijn soeka omverschoppen en naar huis gaan... Daarop zal G-d lachen, zoals er geschreven staat: „Hij zit in de hemel en lacht.” (Talmoed Avoda Zara 3a)

Hoewel deze passage moeilijk is om verschillende redenen, wil ik mij concentreren op het hoofdthema ervan: dat de heidenen niet in staat zullen zijn om het gebod van Soekot te volvoeren. De reden dat dit zo vreemd is, is dat van alle feestdagen, Soekot beschouwd wordt als de meest universele feestdag voor alle volken op de wereld.

De Talmoed leert:

Rabbi Eliëzer heeft gezegd: „Waarom worden er 70 offers gebracht op Soekot? Wegens de (verdiensten van) de 70 volken van de wereld.” (Soeka 55b)

Rasji geeft hierop als commentaar:

Om vergiffenis voor hen te doen (voor de 70 volken die de hele wereldbevolking voorstellen), zodat over de hele aarde regen zal vallen.

De geleerden benadrukken dat Soekot een universeel element bevat, dat duidelijk afwezig is bij andere feesten: Pesach vertegenwoordigt de exodus uit Egypte en het ontstaan van het Joodse volk; Sjawoe’ot gedenkt de gift van Tora aan de Joden. Het lijkt paradoxaal dat de heidenen niet in staat zijn zich met G.-d in verbinding te stellen speciaal in verband met Soekot.

OPKOMST NAAR JERUZALEM

We zouden kunnen theoretiseren dat speciaal op Soekot, wanneer de Joden zich bezighouden met het welzijn van niet-Joden, heidenen kunnen verwacht worden daarop te antwoorden door zich rechtstreeks tot G-d te wenden. Er bestaat echter een andere passage die deze gedachte onthoudbaar maakt:

En het zal gebeuren dat ieder die is overgebleven van de volken die tegen Jeruzalem in opstand kwamen, ieder jaar zal optrekken om de Koning, de G-d van de legers, te dienen en het feest Soekot te houden. En ieder die niet naar Jeruzalem komt... op hem zal geen regen vallen. (Zecharja 14:16).

Deze passage uit de profetie van Zecharja beschrijft de nasleep van de apocalyptische veldslagen, wanneer de verslagen volken Soekot zullen vieren. Dit maakt de moeilijkheid van het verhaal van de Talmoed nog groter. Hoewel de Talmoed vele verklaringen bevat op leringen van de Bijbel, heeft het niet de autoriteit om met de profeten te argumenteren. Onze vraag is dus vrij simpel: Hoe kan de Talmoed zeggen dat de heidenen in de toekomst geen Soekot-feest kunnen houden, terwijl de Profeet duidelijk zegt dat zij dat wel zullen doen?

Ik geloof dat in de oplossing van deze schijnbare tegenstelling de essentie van Soekot ligt opgesloten. Er zitten twee onderscheiden aspecten aan het Soekot-feest, verbonden aan twee verschillende Tora-geboden:

Maar op de 15de dag van de zevende maand, wanneer jullie de producten van het land binnenhalen, dan zullen jullie zeven dagen het feest van de Eeuwige vieren; op de eerste dag zal het een rustdag zijn en op de achtste dag zal het een rustdag zijn. En op de eerste dag zullen jullie de vrucht van een Hadar-boom [een schone boom] nemen, een palmtak en takken van een mirteboom en beekwilgen en jullie zullen je verheugen voor de Eeuwige jullie G-d gedurende zeven dagen. En jullie zullen het als een feestdag houden voor de Eeuwige, zeven dagen per jaar. Het zal voor jullie voor altijd een wet zijn voor al jullie geslachten; jullie zullen het in de zevende maand vieren. Jullie zullen zeven dagen in hutten wonen, iedere burger van Israëel zal in hutten wonen. Opdat jullie toekomstige generaties zullen weten dat Ik het volk Israëel in hutten heb doen wonen, toen Ik hen uit het land Egypte heb gevoerd; Ik ben de Eeuwige jullie G-d (Wajjikra 23: 39-43).

De Tora spreekt aan de ene kant over het in de hand nemen van vier soorten vruchten in de oogsttijd, en aan de andere kant over het zitten in de Soeka, toen het volk Egypte verliet. We zien dus dat er twee geboden zijn: 1) het nemen van de vier soorten [*arba’a miniem*], en 2) het wonen in hutten. Het ene gebod heeft een agrarische grondslag, de andere een historische. Het agrarische aspect van de feestdag is duidelijk universeel, maar het historische aspect is iets typisch voor de Joden.

DE TWEE GEBODEN VAN SOEKOT

Laat ons deze twee geboden eens nader analyseren.

Het verband tussen het inzamelen van de oogst en de vier soorten lijkt duidelijk: nadat de nieuwe vruchten zijn geplukt, drukken wij onze dank uit aan Hasjem door deze vier soorten te nemen. De soorten die wij hiervoor nemen zijn een instrument voor het gebed, om G-d te danken voor de productie die wij zojuist geogst hebben en wij spreken het verzoek uit dat wij volgend jaar een overvloedige oogst zullen hebben. Onze geleerden leren ons dat de toewijzing van water voor dit jaar eveneens plaats vindt op Soekot:

Op [het] Soekot [-feest] worden wij berecht met betrekking tot water (Talmoed – Rosj Hasjana 16a).

In feite was een groot deel van de Soekot-feestviering in Jeruzalem verbonden met water, met inbegrip van gebeden voor regenen de *Simchat Beit Hasjoëva* ceremonie. Ook dit was een ritueel, verbonden met water, waarvan de Misjna verhaalt:

Ieder die Simchat Beit HaSjoëva nog nooit gezien heeft, heeft nog nooit echt plezier in zijn leven gezien (Misjna Soekot 5:1).

Het vers spreekt over „jullie zullen je verheugen voor de Eeuwige”, dat slaat op de Tempel in Jeruzalem. Soekot was een uniek feest in Jeruzalem. Met de vier soorten kwamen de Joden naar de Tempel en baden daar voor meer regen en oogst. [De vier soorten werden in de Tempel alle zeven dagen van het Feest gebruikt. In de rest van het land werden zij alleen de eerste dag gebruikt. Na de verwoesting van de Tempel hebben de geleerden vastgesteld dat de vier soorten gedurende de hele zeven dagen van het feest overal, ook buiten Jeruzalem gebruikt zouden moeten worden].

Maar wat is de betekenis van het andere aspect van het Soekot-feest, het wonen in loofhutten?

Wij worden geboden om in loofhutten te wonen, omdat G-d ons tijdens de uittocht uit Egypte in hutten liet wonen. Maar wat is de symboliek van die hutten?

DE SYMBOLIEK VAN DE LOOFHUTTEN

Op Soekot bidden wij om regen. Op Rosj Hasjana en Jom Kippoer hebben wij gebeden voor ons bestaan, op Soekot zijn wij bezorg om de „kwaliteit van het bestaan”. Wij bidden voor het fysieke; wij bidden om regen. Met dialiectische elegantie wordt een synthese geschapen. Ons wordt geboden onze huizen te verlaten, het fysieke houvast in ons leven, en een hutje onder de blote hemel binnen te gaan, alleen beschermd door ons vertrouwen in G-d. Onze fysieke existentie wordt in scherpe tegenstelling gebracht tot ons geestelijk leven, en zo coëxisteren de twee aspecten van Soekot.

Nu keren wij terug naar onze oorspronkelijke vraag: Zullen de heidenen in staat zijn om het Soekotfeest te vieren? Het antwoord hierop moet natuurlijk ieder aspect van de feestdag apart in overweging nemen. Het vers in Zecharja, dat sprak over de heidenen die Soekot vierden, benadrukt dat het in Jeruzalem, „voor G-d” gebeurde. Dit aspect van Jeruzalem vind op unieke wijze uitdrukking in Jeruzalem; dit is het aspect van het danken voor en bidden om regen. In feite zegt het vers expliciet:

En ieder die niet...naar Jeruzalem komt... op hem zal er geen regen komen.

De reden dat men naar Jeruzalem kwam was om de zegen voor regen te krijgen. Dit aspect van Soekot kunnen heidenen natuurlijk ook uitvoeren. Het is in feite de erkenning van oorzaak en gevolg; het is pragmatisch. De heidenen kunnen dit soort dienst uitvoeren, hoewel Zecharja verderop zegt (14:18-19) dat niet alle mensen op de wereld Soekot willen houden in Jeruzalem.

Echter, het andere aspect van Soekot, de bouw van de Soeka, wat de Talmoed een „eenvoudige mitswa” noemt, dat is wat de heidense godsdienstig zo vreemd vindt. Hier is geen pragmatisme, alleen puur vertrouwen – vertrouwen en liefde.

Ga heen en schreeuw in de oren van Jeruzalem en zeg: „Aldus zegt G-d: ‘Ik zal jullie ten goede herinneren, de toewijding van jullie jeugd, jullie liefde als een bruid, toen jullie Mij volgden in de woestijn, naar een land dat nog niet ingezaaid was.’” (Jeremiahoe 2:2)

De Soeka is een getuigenis voor die liefde, uitgedrukt door eenvoudigweg „met G-d” te zijn, boven het fysieke uitsteigend. Misschien is het minimaliseren van het fysieke datgene wat vreemd is aan de heidense manier van denken. De heidenen waren gewend aan moeilijke geboden die geschenken vereisten, door soms dierbare dingen te offeren, ten einde de gunst van hun goden te winnen. Daarentegen vermeldt de Talmoed dat G-d gezegd heeft: Ik heb een eenvoudig gebod voor jullie, een makkelijke mitsa, die geen moeite kost.

Dit vond de heiden bizar: Wat is dat voor een G-d die „niets” vraagt?

De Talmoed gaat verder:

Maar heeft Rabba niet gezegd dat ieder die in verwarring gebracht wordt [door de Soeka] bevrijd is van de verplichting van Soeka?

Volgens de Joodse wet is iemand die zich enorm ongemakkelijk voelt door de Soeka, ervan vrijgesteld. Daarom waren de heidenen, die zichzelf terug vonden in een hete Soeka, technisch vrijgesteld van het verblijf in de Soeka. Dit is nog vreemder voor heidense ideeën – wanneer een G-d iets moeilijks vraagt, ben je dan daarvan vrijgesteld? Het antwoord van de heidenen was om de Soeka om te schoppen, alsof zij daarmee wilden zeggen: „Genoeg is genoeg. Hoe kan men nu met zo'n godheid omgaan?”

Dit nu is het aspect van Soekot dat een unieke Joodse ervaring is: leven met G-d, ons de dagen van onze jeugd herinneren, toen wij G-d volgden, blind van liefde als een bruid, zonder vragen, maar acceptierend, vol vertrouwen.

Rabbin Ari Kahn, een leerling van Rav Yosef Dov Soloveitchik, heeft gestudeerd aan de Yeshiva University. Hij verdeelt zijn tijd nu tussen het doceren aan Jesjiva Aish HaTorah en de Bar Illan Universiteit.

DE MITSWOT VAN DE WEEK

De Mitswot voor Soekot nrs. 34-37

Overgenomen uit *Sefer haMitswot hakatsar* van de Chafeets Chaïm.
[Wat tussen rechte haken staat, is door de samensteller toegevoegd.]

34. Het is een gebod om te stoppen met werk op de eerste dag van Soekot,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:35): „Op de eerste dag is er een heilige bijeenkomst.” De voorschriften hiervoor zijn als die voor de eerste dag van Pesach (gebod 25).

Het geldt overal en altijd, voor zowel mannen als vrouwen.

35. Het is een gebod om al de zeven dagen van het feest in de soeka [loofhut] te wonen,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:42): „Jullie zult zeven dagen in de soeka wonen.” Alle zeven dag van het feest eet, slaapt en woont men in de soeka, dag en nacht. Gedurende al die zeven dagen beschouwt men zijn huis als een tijdelijke, en de soeka als zijn vaste woning. Het is verboden een maaltijd buiten de soeka te eten. Op de eerste avond van Soekot is men verplicht een maaltijd in de soeka te eten, ter grootte van minstens een *kezajit* brood; daarna geldt, dat als men brood wil eten, dan eet men dat in de soeka, maar als men vruchten [e.d.] wil eten, dan mag men dat buiten de soeka eten. Een kind dat de leeftijd voor onderwijs heeft bereikt, is door de Geleerden verplicht [in de soeka te eten].

Het geldt overal en altijd, voor mannen maar niet voor vrouwen.

36. Het is een gebod om op het soekot-feest de ‘vier soorten’ op te nemen,

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:40): „En jullie zult voor jezelf op de eerste dag een vrucht nemen van die schitterende boom, takken van de dadelpalm en twijgen van de boom met de dikke bladeren en takken van de beekwilg.” Dat wil zeggen: één *loelav* [de dadelpalmtak], één *etrog*, drie takjes van de *hadass* [mirte] en twee *arawot* [twijgen van de beekwilg]. Men moet ze opheffen in de richting zoals ze groeien; en wanneer men ze eenmaal heeft opgetild, heeft men zijn plicht gedaan. De hele dag is geschikt om ze op te tillen. De Geleerden hebben ingesteld dat men de vier soorten alle zeven dagen van het soekot-feest moet optillen [en niet alleen de eerste dag], behalve op Sjabbat want dan hebben *Chazal* het verboden om ze op te nemen, zelfs al valt de eerste dag Soekot op Sjabbat, om te voorkomen dat men ze over vier *ammot* over publiek terrein zou vervoeren [hetgeen een verbod van Tora is op Sjabbat]. De vier soorten zijn ieder absoluut noodzakelijk [d.w.z. als er één ongeldig is, is de hele bundel van vier ongeldig]. Als zij geleend zijn, zijn ze onacceptabel op de eerste dag maar kunnen de volgende dagen wel gebruikt worden. Maar als ze gestolen zijn, zijn ze nimmer geschikt [om er de mitswa mee uit te voeren]. Een jong kind dat weet hoe hij ermee moet zwaaien, is daartoe door de Geleerden verplicht, omdat hij de mitswa zal leren.

Het geldt overal en altijd, voor mannen maar niet voor vrouwen.

37. Het is een gebod om te stoppen met werk op *Sjemini Atsèret* [Slotfeest],

zoals er geschreven staat (*Wajjikra* 23:26): „Op de zevende dag is er een heilige bijeenkomst.” De voorschriften ervoor zijn gelijk aan die voor de eerste dag van Pesach (gebod 25).

